

**ความเหลื่อมล้ำ : แนวคิด สถานการณ์ในประเทศไทย
และแนวทางแก้ไข***
**Inequality: Concepts, Situation in Thailand
and Solutions Reducing**

ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

Puriwud Punyavuttipreda

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: phu9555@gmail.com

๙๐-----๙๑

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยนั้นมีนักวิชาการที่ได้อธิบายไว้ 7 ประเด็น ได้แก่ 1. ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ 2. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม 3. ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรม 4. ความเหลื่อมล้ำด้านการเมือง 5. ความเหลื่อมล้ำทางสิ่งแวดล้อม 6. ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ 7. ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ และในปี พ.ศ.2561 ที่ผ่านมามีช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่มากที่สุดในโลกตามรายงานของ Credit Suisse รายงานความมั่งคั่งทั่วโลก (Global Wealth Report) และ Databook ซึ่งตีพิมพ์เมื่อเดือนธันวาคม 2561 ที่ผ่านมามีแนวโน้มว่ากลุ่มคนที่ร่ำรวยที่สุดในประเทศไทยร้อยละ 1 ครอบครองความมั่งคั่งได้เกือบร้อยละ 67 ของประเทศ

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; ประเทศไทย; แนวทางแก้ไขความเหลื่อมล้ำ

* Received February 15, 2020; Revised March 19, 2020; Accepted March 23, 2020

Abstract

Inequality in Thai society, there are academics that have explained 7 points: 1. Economic inequality 2. Social inequality 3. Cultural inequality 4. Political inequality 5. Inequality 6. Spatial inequality 7. Knowledge inequality and, in the past year, Thailand has the largest gap in the world according to The Credit Suisse report, Global Wealth (Global Wealth Report) and Datebooks, published in December 2561, the past has shown that among the richest in the country 1 percent possession of wealth has almost 67 countries.

Keywords: Inequality; Situation in Thailand; Solutions

บทนำ

ประเทศไทยได้จัดทำและรวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ พบว่าประเทศไทยติดอันดับ 3 ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลก ตัวเลขข้างต้นได้สะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชากรโลก ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยประเทศไทยขยับขึ้นจากอันดับ 11 เป็นอันดับ 3 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลก รองจากรัสเซีย และอินเดีย และใน 5 ปี ที่ผ่านมา คนเพียง 1% เป็นเจ้าของความมั่งคั่งของคนทั้งประเทศรวมกัน มหาเศรษฐีระดับพันล้านในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 5 คนในปี พ.ศ. 2551 เป็น 28 คนในปี พ.ศ. 2558 แต่คนไทย 10% หรือประมาณ 7 ล้านคน ยังมีชีวิตอยู่ได้เส้นความยากจนคนไทยมากกว่า 3 ใน 4 ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินใด ๆ เลย โฉนดที่ดิน 61% ของประเทศไทยอยู่ในมือประชากร 10% โดยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา เศรษฐีระดับพันล้านของไทยเพิ่มขึ้นเป็น 28 คน จาก 5 คน และทั้งหมดมีทรัพย์สินรวมกันถึง 9,142,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประชากรของไทย 7 ล้านคนยังอยู่ได้เส้นความยากจน นอกจากนี้ยังพบว่า คนรวย

ที่สุด 10% เป็นเจ้าของทรัพย์สิน 79% ของประเทศ และ 5 ปีที่ผ่านมาคนรวยที่สุด 1% เป็นเจ้าของความมั่งคั่งมากกว่าคนที่เหลือทั้งประเทศรวมกัน (ประชาชาติ, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจนั้นเป็นปัญหา ที่เราต้องหาทางแก้ไข และควรใช้วิธีอะไร เป็นคำถามที่ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์หรือจุดยืนของคนในสังคม ปัจจุบันมีสำนักคิดใหญ่สามแห่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และวิวัฒนาการในกรอบของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ได้แก่ เสรีนิยม (Liberalism) ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และสมรรถภาพมนุษย์ (Capabilities Approach) ความแตกต่างระหว่างสำนักคิดทั้งสามส่วนใหญ่อยู่ที่การให้น้ำหนักกับ “เสรีภาพของปัจเจก” และ “ความยุติธรรมในสังคม” ไม่เท่ากัน ซึ่งมีแนวคิดในส่วนที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ (สฤณี อาชวานันทกุล, 2553) สรุปได้ดังนี้

แนวคิดของ ลุดวิก วอน มิสส์ (Ludwig Von Mises) นักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมคลาสสิกผู้ทรงอิทธิพล เสนอในปี ค.ศ. 1949 ว่า นักเสรีนิยมที่รณรงค์ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายนั้นตระหนักดีว่า มนุษย์เกิดมาไม่เท่าเทียมกัน และความไม่เท่าเทียมกันนี้เองที่เป็นบ่อเกิดของการร่วมมือกันทางสังคมและอารยธรรม ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายถูกออกแบบมาเป็นเครื่องมือที่จะรับประกันว่ามนุษยชาติทั้งหมดจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากความไม่เท่าเทียมซึ่งความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายนั้นดีเพราะมันตอบสนองความต้องการของทุกคนได้ดีที่สุด ปล่อยให้พลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเองว่าใครควรดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปล่อยให้ผู้บริโภครัดตัดสินใจเองว่าใครควรมีอำนาจกำหนดกิจกรรมการผลิต

แนวคิดของ มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) นักเศรษฐศาสตร์สำนักเสรีนิยมคลาสสิก มองว่ารัฐโดยธรรมชาตินั้นด้อยประสิทธิภาพกว่าเอกชนและมักจะลุแก่อำนาจ ดังนั้นจึงเชื่อว่าหากรัฐทำอะไรก็ตามเพื่อพยายามสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ เมื่อนั้นเสรีภาพทางการเมืองของผู้คนก็จะถูกบั่นทอน เขากล่าวอย่างโด่งดังว่า สังคมที่กำหนดความเท่าเทียมเป็นเป้าหมายเหนือเสรีภาพจะไม่มีทั้งสองอย่าง สังคมที่ตั้งเป้าหมายที่เสรีภาพก่อนความเท่าเทียมจะมีทั้งสองอย่างค่อนข้างสูง

แนวคิดของ แพทริก ไดมอนด์ (Patrick Diamond) และนักสังคมวิทยา แอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens) มองว่าสังคมแบบ “คุณธรรมนิยมสมบูรณ” (Pure Meritocracy) หมายถึงสังคมที่สมาชิกทุกคนเลื่อนฐานะได้ด้วยความสามารถของตนเองล้วน ๆ ไม่ใช่ด้วยอภิสิทธิ์หรือเส้นสายใด ๆ ที่ปราศจากการกระจายความมั่งคั่ง ไม่ใช่สังคมที่พึงปรารถนา เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่ประสบความสำเร็จในรุ่นของตัวเองจะกลายเป็น “ชนชั้น” ที่ฝังรากลึกสำหรับคนรุ่นต่อไป เก็บความมั่งคั่งที่ตนสะสมเอาไว้เป็นทุนสำหรับลูกหลาน เมื่อเป็นอย่างนี้ลูกหลานของคนจนก็จะยิ่งเสียเปรียบคนรวย และความเหลื่อมล้ำก็จะยิ่งกว้างขวางขึ้นเรื่อย ๆ นี่คือการยุติธรรมทางสังคมที่ต้องหาทางบรรเทาหรือกำจัดให้ได้มากที่สุดนอกจากจะมองว่าสังคมที่ความเหลื่อมล้ำกว้างขวางขึ้นเรื่อย นักคิดอย่างไดมอนด์และกิดเดนส์จึงมองว่า สังคมต้องพยายามสร้างความยุติธรรมหรือบรรเทาความยุติธรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกระจายรายได้และความมั่งคั่งให้ตกถึงมือประชาชนในวงกว้างที่สุด เพื่อ “ตอบแทนคนทุกภาคส่วนในสังคมที่มีส่วนสร้างความมั่งคั่ง” และดังนั้นพวกเขาจึงมักจะสนับสนุนแนวคิด “รัฐสวัสดิการ” อย่างเต็มรูปแบบที่จัดสวัสดิการถ้วนหน้าให้กับประชาชนทุกคน ในฐานะ “สิทธิพลเมือง” ที่พึงได้รับอย่างเสมอภาค

แนวคิดของ อมาตยา เซน (Amartya Sen) นักเศรษฐศาสตร์สวัสดิการเจ้าของรางวัลโนเบลเศรษฐศาสตร์ปี 1998 คือ ผู้พัฒนาแนวคิดที่ตั้งอยู่บนสมรรถภาพของมนุษย์ (Capabilities) ซึ่งบางคนก็เรียกแนวคิดนี้ว่า วิธีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Approach) แนวคิดนี้มองว่าทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนเป็น “การลดรอนสมรรถภาพ” ของมนุษย์ และมองว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้เป็นเพียง “เครื่องมือ” ที่นำไปสู่เป้าหมาย ไม่ใช่ “เป้าหมาย” ในตัวมันเอง แนวคิดนี้แตกต่างจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่มองว่า “ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) คือ การบรรลุเป้าหมายสูงสุด (Maximum Utility)” และเป้าหมายสูงสุดนี้จะบรรลุได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีรายได้และมีความมั่นคงมั่งคั่งในชีวิตสูงสุด ซึ่งสิ่งที่อมาตยา เซน ได้ให้ทรงสนะไว้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาบนสมรรถภาพของมนุษย์ก็คือ อิสรภาพ นั่นเอง ได้แก่ การมีอิสรภาพทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม เป็นต้น

ประเทศไทยกับความเหลื่อมล้ำใน 7 มิติ

ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยนั้นมีนักวิชาการที่ได้อธิบายไว้ 7 ประเด็น สรุปได้ดังนี้ (สมชัย จิตสุชน, 2560)

1. ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เป็นความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุดในบรรดาความเหลื่อมล้ำทั้งหมด จากรายงานของ The Credit Suisse Global Wealth Report 2018 ระบุคนไทยเพียง 1 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นถือครองความมั่งคั่งหรือมีทรัพย์สินรวม 66.9 เปอร์เซ็นต์ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ เท่ากับว่าคนไทยถึง 95 เปอร์เซ็นต์ถือครองทรัพย์สินเพียงร้อยละ 33.1 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ เป็นตัวเลขที่สะท้อนว่า ไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 1 ของโลก เมื่อปี พ.ศ. 2559 รายงาน The Credit Suisse Global Wealth Report 2016 ได้ระบุว่า ไทยมีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นอันดับที่ 3 ของโลก โดยคนไทย 1 เปอร์เซ็นต์ถือครองทรัพย์สินรวม 58.0 เปอร์เซ็นต์ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ (ณขวัญ ศรีอรุณทัย, 2561)

2. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความแตกต่างทางสถานภาพทางสังคมของคนกลุ่มต่างๆ เช่น ชนชั้น วรณะ หรือกลุ่มอายุ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบในสถาบันทางสังคม เช่น การศึกษา, สุขภาพ, ความยุติธรรม และการปกป้องทางสังคม ความแตกต่างทางบทบาท หน้าที่ การตัดสินใจ สิทธิ และปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระดับและคุณภาพการเข้าถึงบริการและการดูแลคนแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงโอกาสในชีวิตและความสามารถที่จะดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้

3. ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรม ความแตกต่างทางด้านสถานภาพระหว่างกลุ่มอัตลักษณ์ (ตามการมองตัวเอง, การกำหนดโดยสังคม หรือทั้งสองประการ) ความเหลื่อมล้ำด้านวัฒนธรรมประกอบด้วย การกีดกันบนความแตกต่างทางเพศ, ชชาติพันธุ์, ศาสนา, ความพิการ และอัตลักษณ์อื่นๆ ของกลุ่ม โดยมีรากทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยสนับสนุน สังคมเกิดการปฏิบัติและถ่ายทอดวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาค เช่น ระบบการรับน้อง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการถ่ายทอดอำนาจจากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมทางด้านการคิดดูถูกดูแคลนคนชนบทหรือคนจนผู้มีฐานะด้อยกว่า เป็นต้น

4. ความเหลื่อมล้ำด้านการเมือง ศักยภาพที่แตกต่างกันของบุคคลหรือกลุ่มที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และการได้รับประโยชน์จากการตัดสินใจนั้น ความเหลื่อมล้ำด้านการเมืองปรากฏแม้ในระบบการเมืองที่มีความเท่าเทียมทางด้านการกระบวนการในการเข้าถึงการตัดสินใจ นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำด้านการเมืองยังหมายถึงโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการดำเนินการทางการเมืองภายใต้ทัศนคติที่ว่า มีเสียงของคนบางคนหรือบางกลุ่มที่ดังกว่าเสียงอื่นในการถกเถียงแลกเปลี่ยนทางการเมือง ขณะที่เสียงบางเสียงก็ไม่ได้รับการได้ยินเลย สิ่งที่ทำให้การเมืองเรื่องความเหลื่อมล้ำเห็นได้ชัดเจนคือคนที่มั่งคั่งมักจะยึดอำนาจทางการเมืองที่แท้จริง ยิ่งในสังคมที่ความมั่งคั่งกระจุกตัวแล้ว อำนาจทางการเมืองก็กระจุกตัวตามไปด้วย ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจึงมีทั้งความเหลื่อมล้ำทางการเมืองและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (พิชญ พงษ์สวัสดิ์, 2561) มิติทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือทำให้ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นแล้วดำรงอยู่ต่อไป (นิธิเอียวศรีวงศ์, 2561)

5. ความเหลื่อมล้ำทางสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมความแตกต่างในหลายๆ มิติของคุณภาพสิ่งแวดล้อม, ระดับของการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม, การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ, โอกาสในการได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากร และการเผชิญกับมลภาวะ รวมทั้งความเสี่ยงที่เกิดจากภัยพิบัติและอันตรายทางธรรมชาติ นอกจากนี้ยังหมายถึงศักยภาพในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก, การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน และศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม

6. ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ความแตกต่างของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และความแตกต่างทางรายได้ระหว่างพื้นที่ศูนย์กลางและชายขอบ, เขตเมืองและชนบท และระหว่างภูมิภาคที่มีทรัพยากรมั่งคั่ง และขาดแคลนทรัพยากร ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ยังหมายถึงรวมถึง การเข้าถึงบริการและความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน, การกีดกันและความเหลื่อมล้ำในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของคนในแต่ละพื้นที่

7. ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ ประกอบด้วยปัจจัยอันแตกต่างหลากหลายที่ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงความรู้ประเภทต่างๆ และผลที่ตามมาจากการเข้าถึงนั้น นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ยังครอบคลุมคำถามที่ว่าความรู้ของใครที่ได้รับ

การยอมรับ และความรู้ประเภทไหนที่มีความสำคัญมากที่สุด ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ส่งผลต่อศักยภาพในการตัดสินใจ, การเข้าถึงบริการ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้มักพบความเชื่อมโยงระหว่างความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่กับความเหลื่อมล้ำทางความรู้ โดยพื้นที่ชายขอบซึ่งขาดศักยภาพในการเข้าถึงความรู้จะไม่ค่อยเป็นที่รู้จักมากนัก

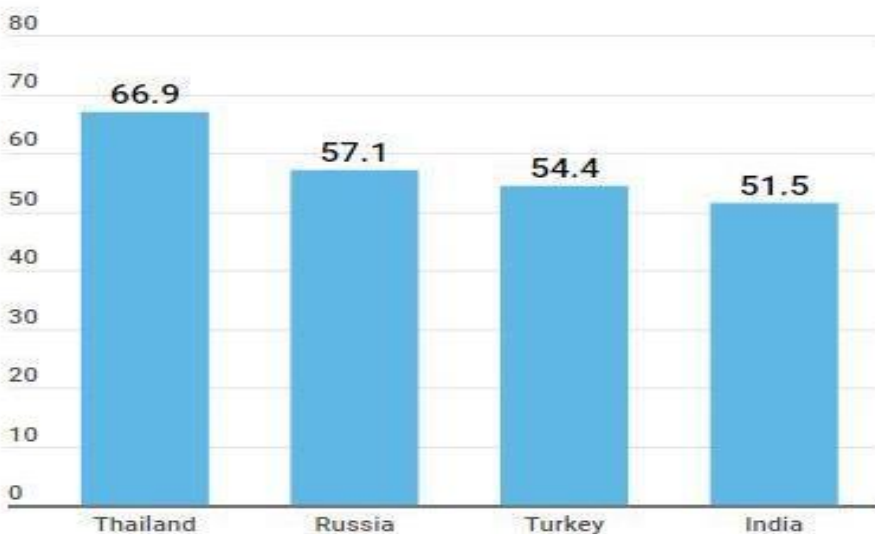
ประเทศไทยกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ

ประเทศไทยมีช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่มากที่สุดในโลกตามรายงานของ Credit Suisse รายงานความมั่งคั่งทั่วโลก (Global Wealth Report) และ Data book ซึ่งตีพิมพ์เมื่อเดือนธันวาคม 2561 ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่ร่ำรวยที่สุดในประเทศไทยร้อยละ 1 ครอบครองความมั่งคั่งได้เกือบร้อยละ 67 ของประเทศ (Aseantoday, 2019)

The world's most unequal countries

The share of national wealth held by the richest 1% of the population (%)

ภาพที่ 1 The world's most unequal countries

เราจะเห็นว่าปัจจุบันสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของไทยสะท้อนว่าปัญหานี้กำลังจะทวีความรุนแรงขึ้น ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลไทยมีนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นถึงการออกจากกับดักรายได้ปานกลางแต่ภาวะเศรษฐกิจไทยที่ขยายตัวในระดับต่ำ และสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยในทศวรรษที่ผ่านมา ยังคงสร้างความกังวลให้ภาคประชาชนว่าการกระจายรายได้ที่ไม่สมดุล ไม่เท่าเทียมกันนั้นจะพาสังคมไทยไปในทิศทางใด ซึ่งการวัดความเหลื่อมล้ำในวงกว้างการ มักพิจารณาจากการถือครองรายได้ โดยใช้ตัวเลขจากสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งไปสำรวจมาแต่ละครัวเรือนว่ามีรายได้เท่าใด จากนั้นจึงนำรายได้ของกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณเพื่อจัดทำเป็นสัมประสิทธิ์ความเสมอภาค หรือ จินี (Gini Coefficient) เป็นวิธีวัดการกระจายของข้อมูลทางสถิติอย่างหนึ่ง ที่นิยมใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้

หรือการกระจายความร่ำรวยความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจของไทยสืบเนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐมักเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจ ไม่สนับสนุนนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของตนเอง ดังนั้นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำคือการจัดสรรภาษีที่เป็นธรรม ตามหลักการจัดสรรรายได้จากคนรวยสู่คนจน ซึ่ง ณ ปัจจุบัน ภาษีของไทยยังไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าว

แนวทางแก้ไขความเหลื่อมล้ำตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยนั้น ได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2560 ไว้ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ อธิบายโดยสังเขป ดังนี้

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลดังต่อไปนี้

ก. ด้านการเมือง แนวทางที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ (1) ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ และมีกลไกตรวจสอบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชอบธรรมและเท่าเทียม

ข. ด้านกระบวนการยุติธรรม มีสาระสำคัญที่เป็นแนวทางที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ที่สำคัญ ได้แก่ (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติ

วิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

จ. ด้านการศึกษา มีสาระสำคัญที่เป็นแนวทางที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

ฉ. ด้านเศรษฐกิจ แนวทางที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ (1) ขจัดอุปสรรคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้ประเทศชาติและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี (2) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิด

สร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ(3) ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มพูนรายได้ของรัฐ ด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงระบบการจัดทำและการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล (4) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์และผู้ประกอบการแต่ละขนาดให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างเหมาะสม และส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมและวิสาหกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกลไกเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน

ข. ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีแนวทางที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) จัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั่วประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ (2) ปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้ประชาชนได้รับสิทธิและประโยชน์จากการบริหารจัดการและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและสะดวกทัดเทียมกัน

สรุป

ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีผู้กล่าวไว้ในหลายบริบท ซึ่งภาครัฐได้ให้ความสำคัญในด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายของรัฐบาลอันเป็นผลสะท้อนมาจากรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ.2560 แม้วก่อนหน้านั้นการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะขับเคลื่อนในหลายด้านในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทย 1) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา 2) ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 3) ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน 4) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยก้าวหน้าไปในหลายด้าน ทั้งการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้ที่ทำให้จำนวนคนยากจนลดลง บริการทางการศึกษาและสาธารณสุขขยายทั่วถึงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมนับว่ามีความซับซ้อนและยังเป็นปัญหาท้าทายใน หลายด้าน ทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มประชากร ความแตกต่างของคุณภาพการบริการภาครัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับบริการที่คุณภาพต่ำ

กว่า การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนา ในยุทธศาสตร์อื่น ๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มาเป็นพลังร่วมและสนับสนุนการพัฒนา ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นการบริหารจัดการที่ดินให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

ณขวัญ ศรีอรุณทัย. (2561). ไทยแลนด์แดนเหลื่อมล้ำ. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://waymagazine.org/info-inequality-land/>

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2561). ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_1177141

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2561). การเมืองเรื่องความเหลื่อมล้ำ. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1268407

สมชัย จิตสุชน. (2559). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562 , จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf>

สตฤณี อาชวานันทกุล. (2553). *ทุนนิยมสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: Open World Publishing.

Aseantoday. (2019). *Thailand's wealth inequality is the highest in the world: What will this mean for the upcoming elections?*. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.aseantoday.com/2019/01/thailands-wealth-inequality-is-the-highest-in-the-world-what-does-this-mean-for-upcoming-elections/>